СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ РІК XXX. Число 302. Джерзи Сити, Н. Дж., пятниця, 29. грудня, 1922. VOL. XXX. No. 302. Jersey City, N. J., Friday, December 29, 1922. THREE CENTS

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ! Прийміть сейчас участь в боротьбі проти польського наїзду у Східній Галичині, жертвами на Фонд Негайної Допомоги!

ГАРДИНҐ ЗА СВІТОВОЮ КОНФЕРЕНЦІЄЮ

ОДНАК ПРОТИВИТЬСЯ ВНЕСЕННЮ СЕНАТОРА БОРИ.

ВАШИНГТОН, 27. грудня. — Сподівана відповідь президента Гардинга на поставлені йому питання про його становище щодо проектованої межинародної конференції не наспіла. Зате на засіданню сенату впали з уст републиканського провідника Лоджа слова, які вважаються висловом опінії президента.

Сталося се підчас дебати над внесеннем сенатора Бори, котрий, як відомо, поставив поправку до корабельного законопроекта, на основі котрої сенат мавби уповажнити та упросити президента скликати межинародну онкференцію для розглянення дальших обмежень зоруження та для розваження економічного положення Европи. Підчас дискусії над сим внесеннєм сенатор Лодж заявився проти внесения на тій основі, що воно занадто загальне і не практичне. Дальших обмежень зоруження адміністрація навіть не може брати під увагу, поки перші обмеження, уже осягнені на вашінгтонській конференції, ще не підписані Францією та Італією. Щодо економічної частини резолюції Бори, то вона лишень буде вязати руки президента, котрий вже тепер займається переговорами в справі такої конференції.

Заяву сенатора Лоджа взято загально за висказ опінії президента.

СПРОБИ УСУНЕННЯ БОРОТЬБИ МЕЖИ ПІДПРИЄМЦЯМИ ТА РОБІТНИКАМИ

ПЕТЕРСОН, Ню Джерзі, 27. грудня. — Місцева торговельна палата виступила з новим пляном, який, після її заяв, має покласти конець страйкам, локавтам та другим обявам боротьби в шовковім промислі.

Плян покладається не на конференції, умови, роземні суди, але на як найширше публичне передискутованнє спірних питань. Дискусію мають перевести публично на конференції, зложеній з 25 представників фабрикантів, 25 представників робітників та 25 представників безінтересовних горожан. Міністерство праці обіцяло теж своє співділанне.

Аранжери хваляться, що вони постараються о полагодженне тим способом наспіваючого вже тепер непорозуміння межи петерсонськими шовковими фабрикантами та їх 25,000 робітників та що сим доспіхом вони потягнуть своїми слідами другі місцевости та промисли.

БОРОТЬБА ПРОТИ КУ-КЛУКС-КЛЕНА

БЕСТРОП, Луисіана, 27. грудня. — Горожани міста Морегавзу пізвали федерального прокуратора свого округа, П. Г. Мекома, що він старався ставити перешкоди федеральним агентам департаменту справедливости робити слідство в справі зникнення Деніелса та Ричардса, котрі опісля показалися жертвами потайної організації Ку-Клукс-Клена.

Сподіються, що департамент судівництва потягне обжалованого до відвічальности.

ІНДІЯНИ КАНАДІЙСЬКІ ДОМАГАЮТЬСЯ САМОУПРАВИ

МОНТРЕАЛЬ, Канада, 27. грудня. — Вожда індіянського племени Чоганавага предложив канадійському міністрови для індіянських справ в Отаві домагання наданя племени такої самоуправи, яку дістала недавно Ірляндія.

Вожд висказав також надію, що Канада дасть Індіянам права без проливу крови.

СЛІДСТВО В СПРАВІ ПОЖАРІВ ЦЕРКО В ВКАНАДІ

КВІБЕК, Канада, 27. грудня. — Слідство в справі пожару католицької катедри в Квібеку, котра пішла з димом послідної пятниці, ще не викрило виновників.

Слідство показало, що ніхто з безпосередного заряду катедри не дістав погроз проти катедри, однак такі погрози декотрі священики дістали. Воно виказало, що огонь почався в пивниці будинку, але причина все ще осталася невідома.

ГРІЗЬБА НОВОГО КРАВЕЦЬКОГО СТРАЙКУ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 27. грудня. — Юнія кравців жіночої одежі подае до публичного відома, що до страйку сих робітників не дійде наслідком згоди, заключеної юнією з відприемцями.

Нова угода починае свою обовязуючу силу з днем 31-го грудня с. р. та буде обовязувати через рік. Вона відноситься до яких 3,000 робітників та робітниць. Після неї мірило праці буде установлянт на будуче двох інжінерів, з котрих один буде плачений підприемством, а другий юнією. На случай незгоди межи ними вони покличуть собі роземного судю. Справа заплати та другі питання праці будуть рішати спеціяльні роземні судді, котрих половину буде платити підприємство, а другу половину юнія. Сей плян полагоджування непорозумінь межи підприемцями та робітниками називають „клівлендським пляном".

СЬОГОРІЧНА КОЛЯДА

НА УКРАЇНСЬКІ ПРИВАТНІ ШКОЛИ В НАШІЙ ГАЛИЧИНІ.

УКРАЇНЦІ, РАТУЙМО РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ!

ЙДІМ З КОЛЯДОЮ ХАТА ВІД ХАТИ.

ЗІБРАНІ ЖЕРТВИ ВІДСИЛАЙМО ДО ОБЄДНАННЯ, 817 НОРТ ФРЕНКЛИН СТР., ФИЛАДЕЛФІЯ, НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

ЖЕРТВИ СВЯТ

НЮ ЙОРК, 26. грудня. — До числа жертв алькоголю за один день свят, що вчора виносили 6, додано нині ще 3 жертви.

Одного з них, 33-літного Джана Коноли, найдено нежи вого в дома в ліжку. Другого, невідомого мущину яких 50 літ найдено нежнвого в коритари одного дому. Третий, 50-літний Т. Саливан, відставлений до шпиталю, помер там в кілька годин на алькоголічне затроєнне.

Рівночасно наспіли сюди подібні вістки других міст. Так, приміром в Дітройті помер 1. чоловік, а з Огайо доносять про одну смерть та два осліплення. В Бостоні померло 2, а до шпиталів відставлено в небезпечнім стані 18.

КЛОПІТ УРЯДУ З ПРОГИБІЦІЄЮ

Ще один не сподіваний клопіт спричинила урядови прогибіція, коли до одного американського порту на Флориді заплив, для ратування перед бурею, один кубанський корабель, ввесь навантажений горівками.

Американський уряд хоче сконфіскувати цілий корабель на основі свого закона, що забороняє чужим кораблям приїздити з горівкою до американських портів, а Куба домагається випущення корабля на тій основі, що корабель заплив до американського порту через бурю та що на тій основі йому належить право хвилевого притуловища.

ДО АРЕШТУ ЗА НЕОГРІТЕ МЕШКАННЄ

Міський нюйорський суд засудив Якова Золотарова, властителя мешкальних домів, на 600 долярів кари за те, що він не давав своїм льокаторам огрівання. З огляду на те, що засуджений не зложив кари, судя післав його на 60 днів до тюрми.

ПІВТОРА ТИСЯЧІ ІМІГРАНТІВ ЖДЕ НА ЕЛИС АЙЛЕНД

На Різдвяні Свята було на іміграційній стації на Елис Айленді коло Ню Йорку коло тисячу імігрантів. Урядники кажуть, що се найчисленнійше число, яке там колинебудь було в сей час.

Зараз на другий день до сеї іміграційної комори приїхало 500 імігрантів, привезених кораблями „Седриком" та „Зілендом".

НЕЩАСТЄ НА ЗЕЛІЗНИЦІ

Межи зелізничими стаціями Вен Бюрен, Аркензо, та Вогнер, Оклагома, вилетів зі шин товаровий поїзд, попавши на отворений тор. Наслідком катастрофи льокомотива, тендер та сім возів злетіло з торів, а машина, зваливши ся на бік, привалила собою машиніста та пічкура, калічучи їх тяжко.

Зелізничий зряд підозріває, що катастрофа була випливом не невваги, урядників або зелізничих робітників, але злочинної волі посторонних людий. Принускають, що якісь розбишаки звернули зелізничу зворотницю, щоби виколійти поспішний поїзд, що мав туди переїздити власне в той час, але спізнився о дві години.

АНГЛІЙСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ОГЛЯДАЄ ЕЛИС АЙЛЕНД

Американський секретар (міністер) праці Дейвис та англійський дипльоматичний представник Гедес вибралися на оглядини іміграційної стації в Елис Айленд, коло Ню Йорку, щоби на основі особистих спостережень переконатися на скілько були правдиві закиди, піднесені в англійськім парляменті проти знущання над англійськими імігрантами.

ЯКИХ НЕДУГ НАЙБІЛЬШЕ В АМЕРИЦІ?

Др. Ламберт, профєсор Колумбійського университету в Ню Йорку, виголосив на річнім засіданню Американського Студентського Товариства Здоровля відчит, підчас котрого заявив, що умові недуги перевисшають числом усі другі. Так, на його думку, мусить бути також серед студентів, і тому першою цілю студентського гигієничного товариства повинно бути викорінювати умові недуги серед студентів.

МІЛІОНЕР ДЕЗЕРТИР ЗНОВ ПОЯВЛЯЄТЬСЯ

Американський уряд мав дістати вістки про нову появу в Америці Ґровера Клівленда Берґдола, Філядельфійського міліонера, що в 1920. році втік з військової тюрми, де відсиджував 5-літну кару за військову дезерцію.

Берґдол перебував опісля в Німеччині, звідки його раз пробували силою дістати два американські агенти.

ОСТАННІ ЖЕРТВИ ЗАСУДЖЕНІ НА СМЕРТЬ

Оборона розстріляних бл. п. Романа Луцейка і Василя Крупи подає до публичного відома, що оба засуджені розпорядились перед смертю, щоби гроші, які мали при собі, передати на публичні цілі. І так Роман Луцейко передав на Український Горожанський Комітет 2,000 мп. і на Рідну Школу 5,000 мп., а Василь Крупа, 7,000 мп. на українських інвалідів.

ОРГАНІЗУЮТЬ ПЕРШУ УКРАЇНСЬКУ ЦЕРКВУ В БРИТИШ КОЛУМБІЇ, В КАНАДІ

В місті Ґрайндрад (Grindrod. S. C.), в Бритиш Коломбії в Канаді, в останніх роках поселилось більше галицьких українських родин, котрі з других провінцій Канади. Тепер там зібралось 96 Українців, котрі написали до українського греко-католицького епископа Н. Будки у Виннипеґу, Ман., щоби поміг їм побудувати там церкву.

Се була би перша українська церква в Бритиш Коломбії. Місто Ґрайдрад се мале місточко; лежить в полудневo-східній части великої провінції Бритиш Коломбії (на північ від американського стейту Айдаго.).

ЛЯХВА СУНЕ НА УКРАЇНСЬКУ ВОЛИНЬ

Польське міністерство військових справ приступає до укладання листи кандидатів на жовнірські осади на східних „кресах" в 1923 році. В весняній черзі в 1923 році можуть одержати затвердженнє виключно здемобілізовані, відзначені орденами і ранені в польськім війску рільники, переважно жонаті, які виїздять особисто на креси.

СТАН ОЗИМИХ ЗАСІВІВ В ПОЛЬЩІ

Головний статистичний уряд в Польщі подає відомости про стан озимих засівів в Польщі. По пятибалевій системі стан озимих засівів виглядає так: пшениця 3, 1, жито 3, 3, ячмінь 3, 4, ріпак 3, 4, конюшина 3, 4. В наслідок несприяючої погоди до останніх днів жовтня не були закінчені осінні роботи в полудневій й полудневої східній Польщі.

ПРЕЗИДЕНТ ПЕТРУШЕВИЧ ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ ПОЛЬСЬКИХ ВИБОРІВ І РОЗБОЇВ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ

ДОМАГАЄТЬСЯ, ЩОБ АЛІЯНТИ СЕЙЧАС ВИРІШИЛИ ДЕРЖАВНИ СТАНОВИЩЕ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

ВІДЕНЬ, 24. грудня. — Президент Української Національної Ради Східної Галичини, др. Евген Петрушевич, вислав острий протест до аліянтських держав проти толерования безправних польських виборів до варшавського сойму і сенату у Східній Галичині, та проти толерования варварських розбоїв, яких польська окупаційна влада допускалась підчас своїх виборів в тому окупованому нею краю.

Зокрема Президент Петрушевич звертає у протесті увагу на увязнене польською окупаційною владою 15,000 української інтелігенції та найсвідоміших робітників, селян і студентів, і на розстріли молодих хлопців на основі присудів польських асмовільних наглих судів.

Президент Петрушевич зазначує у протесті, що аліянти беруть на себе одвічальність за ті події, бо самі вони дозволили Польщі на тимчасову військову окупацію і з того часу толерують найстрашнійші злочини окупанта, та, хотяй вони є і далі правними суверенами того краю, вони досі ще не вирішили його державного становища.

Він кінчить протест домаганнем, щоби аліянти сейчас вирішили державне становище Східної Галичини.

НІМЕЧЧИНА МАЄ НОВИЙ ПЛЯН СПЛАТИ АЛІЯНТАМ „ВОЄННИХ ВІДШКОДОВАНЬ"

БЕРЛІН, 27. грудня. — Німецький канцлер (премієр) Куно приготовив новий плян для сплачення аліянтам „военного відшкодовання"

Сей плян він предложить на аліянтській нараді, яка зачнеться в Парижі дня 2. січня, 1923.

СУМНІ НАСЛІДКИ БОЛЬШЕВИЗМУ НА БОЛЬШЕВИЦЬКОМУ „ВСЕРОСІЙСЬКОМУ ЗЇЗДІ СОВЄТІВ" У МОСКВІ

МОСКВА, столиця Московщини, 27. грудня. — Вчера на „всеросійському зїзді совєтів" був головним бесідником товариш комісаря большевицького скарбу Сокольніков.

Він сказав, що ізза спадку рубля недобору в буджеті большевики мусіли все друкувати нові маси своїх паперових рублів.

Він заявив, що ратунок бачить в сьому, щоб наложити НОВІ ПОДАТКИ НА СЕЛЯНСТВО. Досі стягано з селянства поживу, а тепер він радить стягати з нього монетарний податок (грішми золотими, срібними, ніклевими і мідяними).

Потому говорив комісар національних меньшостий Сталін. Він казав, що треба зменьшити „червону армію" до 600,000, але покищо се небезпечно, бо відносини в Европі непевні.

Далі він говорив за ЗЛУКОЮ ВСІХ СОВЄТСЬКИХ „РЕПУБЛИК" В ОДНУ СПІЛКУ. Він казав, що за тим промовляє се, що сама Московщина без других країв не могла би удержатись економічно, а й другі краї потребують (?) помочі Московщини. Кромі того теперішнє положенне Росії таке прикре, що лише зеднанне всіх совєтських „републик" може їй помогти.

Проти сього не було спротиву, але навпаки, ще поставлено внесенне, аби для переведення сього пляну в діло скликано окремий всеросійський зїзд совєтів.

Відтак знову говорив Сокольніков.

Він сказав, що на високі податки нема що нарікати, бо большевики зібрали в цілій Росії за 9 перших місяців сього року всього 35,000,000 золотих рублів (бо більше не було).

Тепер має Росія, казав він далі, 1,800,000,000,000,000 паперових совєтських рублів (се є 1,800 тріліонів). З початком сього року, дорікав він, було паперових рублів усього один тріліон, а тепер їх скількість побільшилась 1,800 разів.

При кінці своєї промови Сокольніков заявив, що большевицький „уряд" крім монетарного податку на селян мусить ще від них добути ЗБІЖЕВУ ПОЗИЧКУ. Також говорив він про ЗОЛОТУ ЛЬОТЕРІЙНУ ПОЗИЧКУ, яку вже принято тому кілька місяців, а яка може принести до большевицької каси до 100,000,000 золотих рублів.

Опісля говорив голова Верховного Економічного Совєта, Богданов, котрий заявив, що промисл в Росії упав ізза недостачі капіталу та упадку большевицьких паперових гроший.

Мимо „нової економічної політики", сказав він, приватні люди не хотять вести промислових підприемств, а з націоналізованого (удержавненого) промислу теж нічого не вийшло.

Вкінці він поставив резолюцію, в якій заявляється за притягненнем до Росії заграничних капіталів для розвинення зелізного промислу, бо, як казав, большевики самі своїми силами сього не вдіють.

І ПОЛЯКИ ХОТЯТЬ РАТУВАТИ СВОЇ „ФІНАНСИ"

ВАРШАВА, столиця Польщі, 27. грудня. — Польський премієр Сікорський скликав нараду всіх бувших міністрів польського „скарбу" для обговорення способів, як вирятувати польські „фінанси" з руїни. Ся нарада відбудеться під проводом „начельника паньства", Станислава Войцеховського.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents the copy.		ПЕРЕДПЛАТА. Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

МОСКВА МОСКВОЮ.

СКРІПЛЕННЄ МОСКОВСЬКОГО ЯРМА НАД УКРАЇНОЮ.

В Москві, столиці Московщини, радить „всеросійський зїзд советів", який нібито має бути большевицьким парляментом.

На той зїзд приїхало 3,000 делеґатів місцевих советів. За тиждень вони мають всі найважнійші справи обговорити і вирішити.

Поправді, се не є жаден парлямент, ані конвенція, ані навіть віче. Бо в парляменті посли мають свобідну думку, свобідне слово, і свобідно рішають, що вважають за відповідне. Вони рішають, що правительство має робити, і як правительство не виконує волі парляменту, то його скидають, а покликують нове. На конвенції делеґати таксамо рішають вільною волею і вибирають уряд. І на вічу не інакше; там ніхто не диктує громаді, тільки громада сама рішає.

А на тому большевицькому „всеросійському зїзді советів" 3,000 ДЕЛЕҐАТІВ НЕ МАЄ ЖАДНОГО ГОЛОСУ. Тих 3,000 людий їхало з усієї Московщини і з країв нею нападених до Москви на те тільки, аби вислухати високопарні комісарські бесіди та проєкти і піднести руки на знак згоди зі „спічами" і плянами панів комісарів. Ані слова свобідної думки, ані критики, ані осібного проєкту з долини не вільно підносити. Вільно тільки руку підносити на знак згоди і на тім конець. Не вільно панів комісарів не то повалити, але навіть зганити, або за щонебудь скритикувати. На се вони мають все один спосіб: То є... контрреволюція. Правда, вільно зробити одну річ, — то є... похвалити панів комісарів.

Отже дійсно годі з чимнебудь в теперішніх часах порівнати той славетний большевицький „парлямент". Хиба можнаб порівнати його з тим собором, який скликала була цариця Катерина II, а якому признавала вона тільки ДОРАДНИЙ голос. Значить, БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ „ПАРЛЯМЕНТ" МОЖНА ПОРІВНАТИ ЛИШЕ З СОБОРОМ РОСІЙСЬКОЇ ЦАРИЦІ СПЕРЕД 150 ЛІТ.

Отого дочекались робітники і селяни, котрих Ленін і його попихачі безлично дурять, що вони мають... владу в своїх руках...

І отсей то ДОРАДНИЙ „парлямент" большевицьких комісарів має НА ПРИКАЗ КОМІСАРІВ ухвалити тепер нові основи конституції большевицької Росії.

Він має ухвалити, що Росія буде називатись С. С. С. Р. (Союз Советскіх Соціялістіческіх Республік) або по українськи С. Р. С. Р. (Спілка Радянських Соціялістичних Републик). Той „союз", чи та „спілка", мав би обіймати Московщину і всі другі краї нею нападені, а з насміху названі „самосвійними републиками".

Після проєкту московських большевицьких комісарів той „союз" чи та „спілка" буде мати центральну (осередню) владу в Москві, яка буде обіймати отсі ділянки державного життя:

1. **Закордонну політику;**
2. **Закордонну торговлю;**
3. **війско;**
4. **скарб;**
5. **Зелізниці, телеґрафи, телефони.**

Але так звані „самостійні републики" останутся і надалі в тій московській спілці і їм будуть оставлені отсі справи:

1. **Народня просвіта;**
2. **Судівництво;**
3. **Внутрішні справи (місцева управа);**
4. **Суспільне забезпеченнє;**
5. **Народне здоровле.**

Се значить, що МОСКВА БУДЕ МАТИ ДІЙСНУ ВЛАДУ, а „самостійні републики" можуть займатись народньою школою і здоровлем.

Але і се ТІЛЬКИ ТОДІ, ЯК НА СЕ ПОЗВОЛИТЬ МОСКВА.

Москва мати-ме війско і буде приказувати, що і як робити. Буде мати гроші (хотяй паперові) і буде наказувати, кілько можна видати на школи і на справи здоровельні. Та білокаменна Москва мати-ме у своїх руках і зелізничі шляхи і заграничну торговлю та буде вивозити наприклад з України пшеницю, уголь і зелізо і гроші сипати до „спільної" московської каси, а Україна мусить мовчати. Навіть перед заграницею не могти-ме нічого сказати, бо там буде говорити тільки Москва.

Отже річ ясна, що московські большевики тепер таки надобре беруться до України і до других нападених народів. ПРИЗНАЛИ ЇМ НІБИТО БУЛИ НА СЛОВАХ „САМОСТІЙНІСТЬ", А ТЕПЕР ВЖЕ І СЕ СКАСУВАЛИ. ВЖЕ НАВІТЬ НА СЛОВАХ НАРОДИ ПІД ЯРМОМ МОСКВИ НЕ МАТИ-МУТЬ САМОСТІЙНОСТИ, АНІ НАВІТЬ ОБМЕЖЕНОЇ САМОСТІЙНОСТИ НІ САМОУПРАВИ.

Оставиться їм тінь мнимої автономії і то тільки в руках МОСКОВСЬКИХ комісарів, нарочно для сеї цілі присланих з Москви.

Аж тепер повинні вже всі Українці пізнати, що цілию Москви є тільки і єдино МОСКОВСЬКА НЕВОЛЯ над другими народами. І то як упавшої Москви царської, так і теперішньої Москви комісарської. Немає між ними ріжниці. Обі несли тільки неволю другим народам.

І длятого нарід український і всі другі народи ПОНЕВОЛЕНІ МОСКВОЮ повинні обєднатись до боротьби проти самовлади Москви над ними, усякої Москви — від чорної до червоної. Все те одна і тасама Москва, ріжно фарбована.

А прийде час, що осягнуть побіду і впаде московське ярмо комісарське як вже впало царське. Бо приходять часи, що конець буде усім ярмам.

УКРАЇНСЬКА ЕМІҐРАЦІЯ В АМЕРИЦІ --- РІДНІЙ ШКОЛІ В КРАЮ.

Земляки:—

Під проводом Обєднання українських орґанізацій увійшли Ви недавно на новий шлях народної праці. В дни 17. грудня заложили Ви рішучий протест проти нечуваних польських насильств над українським народом в Галичині. Політичну працю в тім напрямі буде продовжувати Екзекутива Обєднання при Вашій допомозі і зі своєї праці буде здавати прилюдні звіти. Нехай увесь загал знає, як стоїть його рідна справа.

Політична діяльність однак се лише одна галузь народної роботи; се оборона народніх прав перед ворогами; се пильне береженнє сього, що народ придбав своїми змаганнями.

В парі з політичною діяльностю мусить йти творча праця всього українського загалу. В реальній культурній та економічній праці виявляється здібність народу до життя та до істновання серед найтяжших відносин. Коли український нарід не викаже своєї роботящости, то не здобуде для себе опінії світа і не дістане від нікого помочи в державнім будівництві.

Український нарід в Европі, як на рідній землі так і на еміґрації в чужих краях, дає докази своєї незрівнаної енерґії на всіх полях. В основу своєї будучности положили наші браття й сестри в Европі науку. Вони не лише борються за свої школи, але ще й останками свого майна закладають приватні українські школи для підготовки нових здорових сил для праці й боротьби в будуччині. Український Вільний Университет в Празі, Український підпольний (потайний) Университет у Львові, Українська підпольна Політехнічна Школа у Львові, десятки середних та народніх шкіл по цілім просторі галицької України — се той монумент роботящости та здібности до життя найширших українських мас. Перед тим памятником мусить навіть і ворог склонити свою голову на знак пошани.

Не клонити однак голови нам, українським еміґрантам в Америці. Се булоби за мало. Ми-ж тісамі земляки, що й вони. Нам треба станути до праці поруч них.

Приходять страшні вісти з краю, що ненаситний ворог хоче знищити українське шкільництво, щоби темноту поширити межи українським народом; щоби недопустити до просвітної діяльности серед українських селян та робітників; щоби винищити все теперішнє студентство та позбавити наш рідний край образованих та свідомих провідників в будуччині, і щоби в той спосіб як найскорше затягнути ярмо на шию українського народу.

Українці й Українки:

Сі хитрі пляни наших відвічних ворогів-Лахів треба зніве-чити. Треба сейчас показати їм, що не мають вони сили зломити нас; що ми, Українці з Америки, дамо таку матеріяльну поміч нашим браттям у старому краю на вдержаннє та дальше закладаннє українських приватних шкіл, що об ню поломлять Ляхи свої зуби.

Громадяни й Громадянки:

Український Конґрес у Филаделфії, як наше найвисше законодатне тіло, рішив, щоби 4 надзвичайні збірки в році призначити на **Фонд Рідної Школи** в Галичині, значить на піддержаннє українських приватних шкіл тамже. Одною з таких збірок має бути

КОЛЯДА НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ.

Згідно з тою ухвалою Екзекутива Обєднання, яко начальна управа української еміґрації в Америці, відзивається отсим до всіх передових людий на еміґрації, до всіх народніх робітників, до всіх свідомих Українців та Українок і до всього українського загалу без ріжниці:

Браття й Сестри:

В часі від Різдва, через Новий Рік аж до Йордану, йдіть з колядою на Рідну Школу в Галичині. Не минайте ні одної української хати; співайте й голосіть потребу піддержання культурних та науково-просвітних заведень на рідній землі. Збирайте датки, хочби й центові, на таку велику, святу ціль, як на вихованнє молодого українського покоління в любови до свого рідного.

Коли власне тепер переводить українська еміґрація зібрання та наради над загальним оподаткованнем, то нехай при сій нагоді кожда громада вибере з помежи себе охочих людий, мущин та женщин, хлопців і дівчат, на колядників і нехай їх підопре в їх високопатріотичній праці. Нехай увесь загал у кождій громаді улекшить їм роботу через поданнє своїх адрес та адрес своїх сусідів і инших земляків та подавання рад і вказівок. Нехай будуча коляда стане справжньою народньою святощию, бо ціль її свята.

*

Ми не скінчилиби нашого поклику, колиби не вказали на конечність розумної господарки грішми, зібраними на Рідну Школу. Звісно всім, що Галичина має покищо польську валюту, яка зміняється майже кождого дня. Тому небезпечно есть пересилати відразу великі грошеві суми до Галичини. Через нерозвагу можна зруйнувати нераз і найліпші наміри. Тому Обєднаннє рішило зарадити небезпеці в той спосіб, що утворено окремий

ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

Сей фонд остає під управою Обєднання, буде зложений на окрему книжочку в банку і буде ведений зовсім окремо від инших фондів Обєднання. Ціль такого кроку есть ся, щоби тутки, в Америці, мож уложити певний буджет на видатки Рідної Школи в краю, обчислити можливі приходи на сей фонд і посилати кождого місяця на вдержаннє приватних українських шкіл тільки, кілько там буде треба. Через таку господарку вратується богато гроша, витрачуваного на пересилку та виключиться втрату на зміні вартости польської марки.

Щоби виключити згори всякі помилки та непорозуміння, проситься всіх тих, що будуть пересилати на Рідну Школу, щоби чеки й моні ордери випи-сували на Рідну Школу (анґлійськими буквами: Ridna Shkola) та висилали їх до канцелярії Обєднання (817 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.) на імя фінансового секретаря: Мих. Дармограй.

Контролю над Фондом Рідної Школи переводити-ме Контр. Комісія Обєднання, а надто будуть допущені висланники українських Громад та Товариств, коли сього забажають. В той спосіб мусить бути привернене довірє до чесних змагань народних робітників, яким припоручено святу справу.

Український Народе на чужині:

До тепер Ти дав доказ своєї національної та політичної зрілости. В теперішній хвилі покажи сам перед собою, перед ворогами та перед цілим світом, що Ти є зрілий і під культурним оглядом, бо дбаєш про забезпеченнє просвіти та культури на нашій рідній Україні.

Дано у Филаделфії, Па., в день св. Николая, 19. грудня, 1922.

ОБЄДНАННЄ УКРАЇНСЬКИХ ОРҐАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ:

о. Лев Левицький, предсідатель.

М. Коцюк, др. В. Коваль, В. Гришко, др. Ст. Ґриневецький, містопредсідателі.

Теодор Грицей, рек. секр. **Михайло Дармограй,** фін. секр.

Іван Боросевич, касієр.

о. М. Ґурянський, Н. Левицький, о. В. Лотович, о. І. Ортинський, др. М. Сіменс-Сіменович, Г. Ґ. Скегар, М. Соловський, А. Тарас, В. Титанич, М. Хандога, Ю. Хиляк, В. Шабатура, Радні.

свщ. др. М. Копачук, Г. Пипюк, о. В. Сполітакевич, контроля.

Просимо тих громадян, що пильнують всякої народної праці, прибити отсей поклик на видім місці: в читальнях, церковних або товариських галях та на українських будинках знадвору. Референтів та промовців просимо розповісти про справу рідної школи або перечитати отсей поклик на зібраннях.

К. Лаврінович.

ЗАНЕДБАНА КРАЇНА.

(Лист з Холмщини).

Холмщина! Ця, колись складова частина волинсько-галицького князівства, тепер занедбана країна... Одвічна польська сваволя й неволя не вбили в ній душі живої, але пригнітили її настільки, що прилученння до Росії здавалося визволенням. Та, тільки здавалося, бо вже з самого початку московського панування українському населенню, а передовсім — уніятам, прийшлося закуштувати важкого московського кулака, який без найменшого жалю став громити те все, що не входило в пляни обмосковлення... Так була знищена уніятська церква, народня школа, здеморалізована інтеліґенція й пригнічена народня маса... натомість було заведено православіє, поліція й „Союзъ Русскаго Народа", з головною базою в Яблочинському монастирі, куди перед великою війною пачкувалися з Галичини „москофили"...

Духовим життем Холмщини керувало „Холмское Православное Братство" у Холмі, на чолі якого стояв „славно-звісний" чорносотенний архиєрей Євльоґій, який опинившись у третій Державній Думі, за підтримкою цього „братства" й при „содействіи власть імущіх". Добився відокремлення Холмщини від „Царства Польського", яко землі, що являеться „ісконні істінно русской"... Та це відокремлення мало чим торкалося поляків, які почували себе тут зовсім не гірше, як і у Варшаві, але для українського населення це вдалося добра в знаки. Навертаючи на православіє і москалізуючи населення. Євльоґій усю свою увагу звернув на нищення „остатковъ уніатства", при чому переслідував старих священиків, садовив на парохії формальних неуків з Московщини, або з „москофилів", замикав церкви, поширював поліційне нишпорство, забороняв народні духовні пісні, а в тім і коляди, які на його думку були лише „пережитками язичества"...

Плюнтруючи так духовний ґрунт Холмщини, абсолютно не зверталася увага на те, яке її становище з боку економічного, в той час, як Поляки всіми силами захоплювали всі землі до своїх рук і ставили українське селянство в цілковиту економічну безпорадність. Так вибухла війна і все тут стало перевертатися. Половина населення була вигнала на схід, а те, що зісталося на місцях, діждалося миру жебраками. Правда, на початку цього миру у Холмщаків була якась надія на кращу будучність, бо по Берестейській умові України з Центральними Державами Холмщина входила в склад Української Народньої Республіки, але вже в осени 1918 року цім мріям прийшов кінець...

Гетьманська влада тут майже й не виявлялася ні в чім, бо все трималося в руках німецької військової команди, влада Директорії ледви встигла показатися, як насунули Поляки і засіли тут до сього часу. Почалося, систематичне нищення всього українського. Замкнуто школи, запечатано церкви, виарештовано інтеліґенцію і остаточно пригноблено селянство. Всякі ознаки культурно-національного життя брутально вбивалися поліційною владою. „Просвіти" заборонені, видання українських газет дозволялося з умовою, як що вони будуть писані латинськими буквами. Ґрупа українських діячів у Холмі в 1920 році добула у Варшаві дозвіл на видання українського часопису „Наше Життя", який мав стояти на сторожі прав українського населення, але часопис на 6-му числі був припинений місцевою владою, а співробітники арештовані й вислані до табору інтернованих. Так тяглося майже до весни цього року, коли нарешті таки було дозволено відкрити „Просвіти" і зроблено деякі полекшення для культурно-освітньої праці взагалі.

Робилося це очевидно з тим розрахуком, щоб на будучих виборах до нового сойму мати хоч які будь підстави для аґітації серед українського населення, бажаючи його коштом провести своїх кандидатів. Але Холмщак знає добре, що повинен робити. Не дивлячись на свою безпросвітну нужду, ні один не зрадив народньої справи і стали до виборів міцною стіною не тільки проти Поляків, але й тих покручів, що ще не так давно лизали руки в Євльоґія, одержуючи від нього за льокайські прислуги навіть священичне звання і добрі парохії, а тепер поприймали католицтво і служать Полякам.

Всього за два місяці до виборів у Холмі відновилося видання, забороненого в 1920 році, часопису „Наше Життя", заслуги якого просто не оцінимі. Кожне слово сказане ним, як саме мають бути проведені вибори, не дивлячись на те, що поліція гнала селян від виборчих урн, — (а в Галичині — навпаки! — К. Л.) — було виконане в точності.

Українці Холмщаки, як і Волиняни, увійшли в спілку „меншостей", себто: створили одноцільний бльок з Білорусами, Жидами, Німцями й Чехами і взяли рішучу перемогу. Список, по якому перевели своїх кандидатів у посли до сойму був одним із найбільш популярних між народом і то не тому, що за нього як слід аґітувалось, а тому, що **ледве повідомлялося**. Вислані виборчими комісіями інструктори на села, раз у раз арештувалися, а вся аґітаційна література, яку знаходили при них, — конфіскувалося. Йдучи під „охороною" поліції до тюрми через вулиці міста, інструктори здіймали шапки і, звертались до прохожих, кидали лише одну фразу: — „Памятайте, що наш список тільки 16!" — Ліпшого способу аґітації не міг-би придумати найбільший приятель, але його придумали в своїм шовіністичнім засліпленню самі Поляки...

Вибори пройшли з блискучим успіхом. Українці перемогли. Поляки, опинившися розбитими на голову зняли в своїй пресі галас про „уневажнене виборуф", бо мовляв, над поляками було насильство" і вони не почували себе забезпеченими (?!) законом... На таку брехню, на такий цінізм не міг ніколи спромогтися навіть Москаль. Той в такім випадку напевне мовчав-би, або просто заїхав-би по „башнє", як то було з першою і ддругою Державними Думами, які не сподобалися і були розіґнаними. Поляк вважає себе „чловекем волносці", а тому — аґітує за вибори до свого парляменту при допомозі своєї поліції, проводить вибори при участи свого жовніра, свої помилки оправдує цінічною брехнею...

Наслідком цього Холмщина має в соймі від українського населення **вісім** послів, а до сенату **два і один** з Полісся. Всі відомі громадські діячі й визначні борці за селянське право. Про певність їх, яко свідомих і переконанних Українців ніхто не може навіть сумніватися. Для того, щоб ясніще уявити їх громадське становище, не зайвим буде перечислити поіменно: 1). Павло Васильчук, політичний і культурний діяч — Холм; 2). Осип Скрипа, хлібороб із с. Седліски, Замост. пов., 3). Степан Маківка, хлібороб із с. Коденець, Волод. пов., 4). Осип Дуда, б. учитель, с. Ярославець, Груб. пов., 5). Антін Васильчук, агроном, голова Холмського Комітету; 6). Яків Войтюк, редактор „Нашого Життя" у Холмі; 7). Василь Дмитрук, лікар — Бересть 8). Сергій Круцький, учитель — Бересть. Всі ці особи є послами до сойму. До сенату обрано: Раф., Шерешевського і Люборського.

Почуваючи заздалегідь становище українських послів у Соймі, польська преса провокаційно намагається виставити їх не здалою ні до чого громадою людий, які можуть тільки „гризтися між собою" і як на факт, вказує на постанову Українського представництва з Холмщини й Волині бойкотувати т. зв. „хліборобів" з Галичини, на чолі яких стоїть відомий шарлятан о. Ільків. Польська преса й далі безпутствує своїм цінізмом, начеб-то не знає того, що українським послам з Волині та Холмщини аж надто відомо і про галицькі „вибори" і про всіх отих „галицьких хліборобів", і так намагається бодай хоч чим небудь підшити їх до української справи...

З особливим підкресленнєм росписували польські газети, що „представник Холма Васильчук не хотів скласти в соймі присяги в польській мові і склав її тільки в українській, що обурило (?!) послів"...

Це тільки початок майбутнього. Далі очевидно щось гірше буде, але щоб воно не було, а Холмщак жде його з глибокою впевненістю, що мусить таки бути ліпше, бо марити він уже перестав і став боротися. Стара українська земля не дасть себе посоромити і ще раз докаже, що вона тільки українська —

Була і буде!

1922 р., 8-го грудня.

МАЛИЙ ПЛЕЙЗ СЕНТРАЛІЯ, ПА., ДАЄ МАЙЖЕ $300 НА НЕГАЙНУ ДОПОМОГУ.

Громадянин Іван Чепа із Сентрелії, Па., пересилаючи до Української Галицької Місії у Вашинґтоні, Д. К., нову збірку на Фонд Негайної Допомоги, пише:

Наша громада невеличка числом, але сильна духом і завзяттем. Коли залунав клич: на Національну Позичку, ми без вагання зібрали понад 700 долярів. Ми знали, що то буде замало; що боротьба з Ляхами будеться вести дальше; та що треба буде ще дальшої допомоги. Колиж тепер пійшла збірка на Негайний Фонд наша громада зложила на перший поклик 274 дол. і збирає ще дальше.

Ми віримо, що тільки таким завзяттем зможемо прогнати Ляхів та визволити рідний край. Коби Ви могли зібрати в Америці стільки міліонів, скільки долярів посилає наша невеличка громада, то певно, що ми не тільки освободили-б старий край від ляцьких наїзників, але ще й купили цілу Польщу в додатку.

Іван Чепа.

ДОПИСИ

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

З діяльности Товариства Помочи Письменникам.

Дня 25. грудня відбулися загальні збори Товариства. Збори отворив пр. І. Бородайкевич. Сідоглавий промовець говорив в своїй зворушаючій до глибини душі промові: „Нам припала велика честь піклуватися долею наших Велитнів Духа! Ми взяли на себе сей обовязок! Приречім днесь, що додержимо його совісно й чесно! Що будемо старатися дати кождому письменникови місячну підпомогу. Хочби навіть ціла американська іміграція відгородилася від нас, хочби нас хінським муром обвела, хочби нас іґнорувала, хочби на нас кинула каменем, ми не зражуймося, але йдім вперед і даваймо самі жертви, які можемо. Як дотеперішні наші датки не вистарчуть на покриттє буджету, дамо більше! Хочби прийшлось нам відмовити собі і куренне і других вигод, хочби відтак ми мали урвати собі з необхідних потреб, — ми покажемо, що додержимо цей ідеал, поки своя держава не подбає дати захист нашим заслуженим письменникам!"

Збори ухвалили дати на вигравку 10 долярів в золоті та післати кількох членів з колядою, та ухвалили, щоби кождий член Т. П. П. з нагоди Рождества Христового жертвував від себе одного доляра.

Ухвалено принимати членів до товариства за вступним 2 доляри. Членом Товариства може стати щирий патріот, котрий сповнив як слід всі громадянські обовязки, купив Бонд Галичини, дав на Фонд Негайної Допомоги і згодився платити Національний Податок.

Ухвалено поробити приготовання до відсвяткования ювилею нашого великого поета О. Олеся.

Збори рішили наконець зложити щире українське спасибіг тим часописям, що поміщуванням зазивів, покликів та звітів Товариства Помочи Письменникам підпомагають діяльність Товариства, та висловити жаль до тих часописий, що сього не роблять.

І. Сабат, рекорд. секр.

БРИДЖПОРТ, КОНН.

Поклик на віче, в неділю 31-го грудня.

Українці — Українки! Всенародне Українське Віче відбудеться в неділю, 31-го грудня, заходом тов. „Українська Січ" від. 59 У. Н. Союза. Нас, тут, в Бриджпорті, є більше чим 200 родин, проте галя повинна виповнитися по береги. На дневнім порядку є справа негайної помочі рідному краєви. На ту поміч чекають наші рідні люди, які переживають під Ляхами живе пекло на землі. Десятки тисяч наших найлучших братів томляться по брудних ляцьких тюрмах, де зазнають всілякої зневаги і нужду, сотки тисяч живуть в безпиннім страху про своє життя, а увесь десятьміліоновий український загал вижидає на нашу допомогу, щоб видобутися з проклятої ляцької неволі. Ляцькі опришки гуляють розбоєм по наших землях. Обдирають безправними даниками, гонять насильно до безправного спису, розписують безправні вибори, хотять накинути безправну автономію, а тепер еще проголосили безправну бранку до війска. Чи можна представити собі щось більше дикого, як силування наших хлопців, щоб служили в їх розбишацькій армії, щоби допомагали катам катувати своїх рідних, щоб помогли ще гірше скувати свій власний нарід?!

Спід українських ніг усувається навіть українська земля, бо Ляхи роздають її ляцьким кольоністам, які наче саранча сунуть хмарою на наші відвічні оселі. У історії людства еще не було ніколи тільки безправства і лукавства разом. Широкий світ не хоче і чути про нацу біду. Ляцькі аґенти підкупили світову пресу так, що не можна ніякої вістки перепустити для нашої справи. Наш нарід мусить зрозуміти, що йому не поможе ніхто чужий, тільки він сам собі.

І це зрозуміли наші герої, які виповіли війну наїздникам. Ляцькі суди поводяться з ними, як з розбійниками, але ми вважаємо їх як найбільших героїв-мучеників. Ми віримо, що кров їх не пропаде марно, що на місци постріляних і повішених і замучених в тюрмах встануть тисячі нових борців — месників! Тим воїнам за волю мусимо дати таку поміч, на кілько нас стати, на кілько цінимо свободу і щастє свого рідного краю. Кров мучеників, криваві слези катованих людий зневаги і глумлення, безправства ляшні — усьо це кричить до нашого сумління: поможіть у святій війні проти напастників, лукавців, катів, розбишак! Не дайте свого краю і народу на поталу! Відомстіть за усі муки, за усі знущання і звірства.

Є тут, між нами, блудна вівця, чи замотиличенний баран, який пробує кирпнити на кождім кроці. Він спровадив був тут того ославленого „комісара" Дмитришина, але так мало зійшлося, що не було навіть чим заплатити „за дорогу". Він і тепер пробує штуки і скликає знова „збір нечестивих" на той самий день, що наше віче. Браття і Сестри! Не слухайте того Юди ні його Юдків, а приходіть усі, цілою громадою, на віче наше, щоб не лишитися нам позаду других свідомих громад. Покажім, що наші серця бють горячо для діла визволу, для нашої бідної України!

Українка, член 59 від. У. Н. С.

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

Жертви на народні цілі.

Інтересованим подаю до відома, що $225 (двіста двайцять пять) долярів, які зібрано при ріжних нагодах в парохіях: Литл-Фоллс, Геркімер, Ютика і Ром, Н. Й. вислано через Америкен Експрес Ко. і розділено в сей спосіб: через „Земельний Банк Гіпотечний" сто (100) долярів на фонд українських інвалідів у Львові, чч. чеків 3082778-9, а двайцять (20) долярів на фонд українських сиріт у Львові, ч. чека 3082780.

Для українських жовнірів в Чехії на руки Д-ра Степана Смаль-Стоцького сто (100) долярів, чч. чеків 3082781-2. За пересилку заплачено пять дол.

При тім мушу завважати, що більшу половину тої суми, бо аж сто двайцять (120) долярів зложив Павло Станімір, парохіянин з Геркімер, Н. Й. Честь, кому честь!

о. Степан Склепкович.

ДЕЙВЕНПОРТ, АЙОВА.

Українці в Дейвенпорт Айова:

До нас загостить Український Народний Хор 3-го лютого, звертаюсь до всіх Українців в Дейвенпорт і Беттендорф, Айова. в кого охота і любов до наших славних українських пісень. не опустіть нагоди і всі разом прибудьте у сей день в як найбільшим числі. Рівнож хочу з Вами познакомитись, можливо що оснуєм Українське Товариство. Українці котрі мають знакомих або рідню в сій стороні, прошу подайте адресу а я розвідаюсь. У мене рівнож можна набути тикети. ціна $1.00 до $2 50. Tri-Cities Musical Association займаєсь Українським Народним Хором

Адресуйте:

WILLIAM BORAK,
123 W. 18 St., Davenport, Iowa

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

Загальні річні Збори Укр. Нар. Дому в Джерзи Сіти, Н. Дж.

В суботу, дня 23 грудня б. р. відбулися загальні річні збори Нар. Дому на горі міста. Збори відкрив предсідник Тов. гр. Дмитро Кіцей о год. 9. вечером.

Гарне враження зробила присутність деяких переднійших громадян нашої місцевости. І можна надіятися, що при вспівучасти всіх ідейних і заслужених громадян — пошириться загальне заінтересування до праці, до організації й серед широких верств нашого громадянства й гармонійна робота і співжиття, „панів й робітників" попливуть широким і певним руслом вперед...

Першою точкою програми дня було: Справоздання старого Уряду й контрольної комісії. Зложений звіт цими двома одиницями загальні збори, після короткої дискусії, приняли одноголосно. Після звіту стан маєтковий тов. виносить поверх $4000.00. і констатується. додатню працю, поліпшення ситуації Народн. Дому — і висказано теж надію, що при усильній і трівкій праці можна буде сплатити позісталі довги в скорому часі, — що відтак поможе розширити інституцію, через розширення теперішнього будинку, або покупку нового.

Як льогічний вислід всего — було признання „votum" довіря для Уступаючого Уряду — одноголосно, вшановуючи його через повстання з місць (Внес. гр. Миляновича).

Предс. приймаючи з дякою „votum" довіря Загальних Зборів просить на предсідателя Зборів гр. Ядловського, який вибір приймає, і кличе на секр. Зборів гр. Петра Ковальчика — і приступає до дальших точок програми:

2. деякі поправки неясностий поодиноких §§ статуту.
3. вибір нового Уряду.
4. біжучі справи:
   а) справи Нар. Дому.
   б) справа коляди
   в) справа концерту.
   г) членство Укр. Нар. Дому.

І так під проводом гр. Ядловського — обговорювано усі точки докладно і вибрано новий уряд.

В першій мірі звернув увагу предс. зборів гр. Ядловський на деякі неясности, статута, котрі теж Загальні Збори одноголосно змінили, або поправили, що запротоколовано в книзі протоколів Нар. Дому.

Відтак приступлено до вибору нового уряду. Предс. С. Ядловський, держучись стисло постанов статута, перевів вибори нових урядників при помочи виборчої комісії, в склад котрої ввійшли гр. Ст. Костів, Гр. Шустакевич і В. Гіль.

Після обчислень голосів — при карточній системі — зістали:

1. гр. С. Ядловський, предс., гр. І. Жарський, заст. предс.
2. гр. Андрій Рубінович, касієром. гр. Салюк, заст. кас.
3. гр. В. Гіль, фінан. секр., гр. П. Ковальчик, заступ. фінан. секр.
4. гр. Гр. Шустакевич, рекорд. секр., І. Турчинський, заступ. рекорд. секр.

В контрольну комісію вибрано: 1) гр. Ст. Миляновича, 2) гр. Н. Підгорецького, 3) гр. Ст. Костева.

Нововибраний уряд зложив присягу в руки уступившого предс. й Загальних Зборів.

Після цего приступлено до біжучих справ — теми котрих обговорювали гр. С. Ядловський, дають добрі й ясні поради. Якби найліпше зробити.

Відтак говорять гр. Жарський. Рубінович, Гіль, Піддубчишин, Милянович й инші.

Відтак звернено ще увагу присутних на пренумерату двотижневика: „Українського Скитальця", нащо зараз відгукнулися гр. Піддубчишин, Рубінович, Жарський, Милянович, Шустакевич, й Підгорецький.

При закінченню зборів зложену складку на Укр. Скитальця як слідує:

гр. Милянович, Гіль, Кіцей, Кирдель, Жарський по 50 центів; гр. Шустакевич, Рубінович, Сайчук, Микитко, Пігура, Бузько, Гуменюк, Підгорецький, Осьмиловський й Дячек по 25 центів.

Всего зібрано $5.00.

Збори замкнено о 12. год в ночи!

Заразом пригадується усім членам. які не були на Загальних Зборах, що кождого першого є Місячні Збори — і проситься о як найбільшу участь — бо праця ведеться. лиш треба більше робітників охочих і енергійних.

Учасник зборів.

Джерзи Сіти, 26. грудня 1922.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

В дописі про віче на горі міста Джерзи Сіті дня 17. с. м. у виказі жертв через помилку було подано, що 20 долярів зложив Ю. Федів. Має бути: Григорій Федів.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

К. М., Ню Гейвен, Конн. — Містимо в нинішньому числі адреси, на які слід посилати гроші на поміч Українцям в Европі. Там маєте імена українських інституцій для помочі сиротам та інвалідам, а також жовнірам в Чехословаччині. Гроші тепер можна вислати безпечно, але найліпше посилати долярами.

НА ФОНД РІДНОЇ ШКОЛИ.

(Через „Свободу").

Френк Ватраль з Majestic, Ку. прислав $1.00

Попередно оголошено $179.21

РАЗОМ $180.21

ЯБЛОКО БЕЗ ЗЕРНЯТ

На зборах товариства плекання овочів в Монтреалі оповіщено, що в Аботсфорд відкрито новий рід яблок — без зернят в середині. Зібрані оглядали оказы нового яблока. Яблоко є трохи відмінне виглядом від звичайного, бо є трохи довше а на кінцях плиткійше, однакож краскою і смаком не ріжниться. Легке забарвлене в середині се вся признака, що там мали бути зернята.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Френк Ватраль з Majestic, Ку. прислав $1.00

Попередно оголошено $170.60

РАЗОМ $171.60

BRIDGEPORT, CONN.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ ГРОМАДЯНЕ.

Заходом Братств, Товариств і Парохії відбудеться

НАРОДНЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 31. ГРУДНЯ 1922

в церковній гали під ч. 34 Beach St. о годині 3-ій пополудни.

На віче прибуде представник Зах. Укр. Нар. Републики Др. Л. Мишуга, тож просимо усіх щирих Українців з Бриджпорт, Савтпорт і Ню Гейвен до участи. Коли ми почуваємо себе Українцями і чуємо те горе, котре діється на нашій вітчині, де лютий ворог хоче нас змести з лиця світа, тож не пора нам сидіти тихо, а помочи нашим славним героям, котрі обороняють рідний край до послідної краплі крови і не тратять надії, тож не тратьмо і ми, а прийдіть на віче усі як один

Для крикунів, агентів Лейби Троцького або Пілсудського нема місця

01-02 КОМІТЕТ.

ПОВІДОМЛЕННЄ

Отсею дорогою повідомляється усіх членів **„Ліги американських сітізенів українського походження"**, що **РІЧНИЙ МІТИНҐ** Ліги відбудеться в **неділю, дня 31-го грудня 1922, о годині першій сполудня** (зараз по Службі Божій) в домі Українських Горожан, 822 Норт Френклин Стріт, Філядельфія, Па.

На сей мітинґ повинен явитися кождий американський горожанин Українець, без згляду, чи він є членом Товариства чині, а то з тої причини, що на сім мітинґу маємо повзяти ухвалу і поручити нововибраному урядови, яке становище має заняти перед американськими правлячими кругами в справі ляцьких мордів, та нечуваних надужить заподіяних на нашім народі в старім краю українській Галичині. Уже досить насиділисьмося з заложеними руками, отже уже найвисший час взятися наново до правдивої народної роботи в справі визволення нашої замученої ляцькими тиранами старої вітчини. **Се послідний клич вашого старого уряду** до Вас Браття і сего кличу мусить послухати кождий, кому лежить на серци доля нашого краю хто відчуває ту страшну кривду заподіяну ляцькими виродами-тиранами.

Тож до діла Браття, усі на мітинґ, як один муж. 02-03

Філядельфія, Па., 25. грудня 1922.

ЗА УРЯД „ЛІГИ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН УКР. ПОХОДЖЕННЯ":

Г. Грицей, предс.; **І. Борисевич,** кас.; **Андр. Шостак і Мих. Рибак,** секретарі.

З НАСТРОЇВ У ЛЬВОВІ.

Сніжок паде. Зима іде.
Що буде в карнавалі?
Гей, хто на баль у нас піде —
Як хлопці в кримінал?
  Мороз тріщить, народ тремтить —
  Дров, вугля — ні крихітки.
  Бо батько у тюрмі сидить
  Дочка пішла в Бриґідки.
А наш пан Ґіртлер неборак
Часу не має й сісти;
Скінчив процес Степан Федак
Почали комуністи.
  А на селі плачі, жалі —
  Вибори, реквізиція,
  Зробила шкоди не малі
  Та карна експедиція.
Сусідам нашим Волинь, Холм
Попсули інтереси
„Русідуф" взяло повний сойм
Вкраїнізують „креси".
  Гей, гайдамаків в соймі гук
  О ратуй, матко свента!
  Підгірський, Чучман, Васильчук,
  Луцкевич Longinus Podbipieta.
А в нас одного годі знать:
Чому ті всі нероби
Що вміють тільки хліб зїдать
— Зовуться — „хлібороби"?
  Тож маем послів в день тривог
  Подвійного аж сорту
  Гей, Волинь, Холм—щасти вам Бог
  А „хлібодроби" — к чорту!

Чмелик.

EAST GALICIA, RICH OIL PRIZE, RETAINS WOODROW WILSON TO SECURE IT PROMISED SELF-DETERMINATION

BY NORMAN H. MATSON

Special Correspondent of the Sunday Post (Bridgeport, Conn.)

(Copyright, 1922)

VIENNA, Dec. 23.—The "Republic of East Galicia," pacified by Polish troops, armored motor cars, and martial law look to Woodrow Wilson, it's legal representative, to bring it back to rebirth in the family of nations. It rejoiced openly when a Polish nationalist a few days ago assassinated the president of Poland. It promises resistance until its alleged wrongs are redressed.

Its president, Dr. Eugene Petrushevitch, exiled and with a price on his head, has headquarters with his National Council in a shabby office building on the Mariahilferstrasse. Breathing defiance to Poland, and asserting that his country never would accept her rule, the exiled president today explained that his country has retained the former American president as legal adviser, and intended setting up a republic that will be modeled on American lines.

The territory is little known but is rich—very rich—in oil, the one product that today holds the interest of the moneyed men of the entire world. That is the reason President Petrushevitch insists Poland has assumed control. It also is the very reason why he believes his people should have the right to self-determination.

"The intellectual leaders of my country are in exile or are in Polish jails today,' he said. "There is no rule but terrorism. Poland is seeking to stamp otu by violence our language, our culture, and independence. So long as this Polish dictatorship continues there will be no peace in Eastern Europe. We want a republic like that of the United States. Thousands of us have lived and worked in America and returned home with American ideals. Red Russia borders us on the east but East Galicia, independent, would speak her own language in the American way.

The story of this unknown republic is worth knowing. When Austria-Hungary collapsed in 1918 the republic was organized. Its army of 120,000 men combated the Polish troops who essayed invasion. In July, 1919, the Supreme Council of the Versailles Peace Conference directed Polish troops to occupy the territory. It was promised that the eventual destiny of the country would be solved by the people themselves. In September the allied powers took over the country itself. Since then nothing has been done permanently to dispose of the "Republic of East Galicia." Last year, however, the League of Nations suggested to the Supreme Council, then in existence, that the political status of the country should be decided in the near future.

Change Colonization

Since then, the natives allege, the Polish ogvernment has been colonizing their country. It is claimed they have closed the Ukrainian charitable, cultural, and economic institutions. There are 20,000 men and women prisoners—including 600 clergymen. In November of this year, by direction of General Haller of the Polish army a military dictatorship was set up. When the Polish national elections were held East Galicia was ordered to participate. President Petrushevitch claims that the Poles utilized bribery and terror, made wholesale arrests and manufactured votes to make it appear that the participation was general in order that the Leageu of Nations would consider East Galicia a part of Poland. The remnants of the old army renewed their resistance. Bloodshed followed. Six native attorneys announced as candidates for the Polish parliament. All six were killed in the six subsequent days.

Other candidates were announced. It is admitted that votes were cast. The republican leaders say they were secured by fraud and the only object was a crude effort to grab these rich oil lands. Even the Polish press is demanding an investigation of the methods in effect. The Poles say 40 percent of the population voted. The Ukrainians say 30 percent. What the League of Nations will do about it remains to be seen.

Open Revolt

Meanwhile spirited scenes are being enacted in the market square of the cities—Ternopil, Lemberg, Peremishl—all noted in the story of the early years of the world war. Bugles sound. The clear tones of an old peasant melody fill the air. Peasants fall to their knees in prayer. Cobbled streets resound with the clatter of horsemen. Two abreast, fifty strong — sometimes more—they ride across the square. They halt at the upraised hand of their leader garbed in shabby khaki and a high fur cap.

"The wires are down," he says, "the Polish gendarmes are prisoners. We come to tell poy that the republic still lives. We desire food."

Bread and meat in plenty is forthcoming. Fifteen minutes later they are on horseback and away.

A report later goes forth that an armed band invaded the city and that two Polish gendarmes were killed.

So it goes everywhere. And the whole is directed from this city, where the exiled president and his National Council wait for word that Woodrow Wilson has secured the right to self-determination for the people who sent a bishop and a dozen priests all the way to Paris from the mountains four years ago this month to plead with him on their knees that their people participate in the self-determination program that then was being heralded as the new doctrine for a war wearied world.

TOLEDO, OHIO.

Українці з Толідо і Росфорд.

Повідомляється Вас всіх, що в сю **НЕДІЛЮ, 31. ГРУДНЯ Б. Р. о годині 6. вечером** відбудеться представлення, фотографічні знимки, про Галичину і її знищення підчас війни від 1915 р. до 1920, нанесене Москалями і Ляхами. Представлення відбудеться в гали **Foresters, 628 Erie St., Toledo, O.** Проситься о як найчисленнійшу участь. — КОМІТЕТ. 02

УКРАЇНСЬКІ ДІТИ НА ПОМІЧ ПОЛІТИЧНИМ ВЯЗНЯМ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

В честь поляглих борців Мельничука, Цепка і Шеремети устроюється

КОНЦЕРТ

В СУБОТУ, ДНЯ 30. ГРУДНЯ

у Вашингтон гали, напроти Кларк Бродерс стору, Норт Мейн Евеню в Скрентон, Па.

заходом Украніської Діточої Школи при співучасти Укр. Спів. Кружка.

Початок о годині 7.30 вечером.

Весь дохід призначений в поміч рідному краеви і на оборону політичних вязнів Східної Галичини.

Українці Скрентон і околиці! Приходіть всі і перенесіться духом в свої рідні сторони, там де чотиролітна польська окупація гнобить і поневолює наших братів, там де ляцький чобіт топче права українського мужика на його рідній земли, і його власній хаті, там де скажені польські кати арештують, катують і розстрілюють наших братів-борців.

Віддаймо честь тим, що віддали своє життя і сміло ішли на смерть за святе діло, за волю й свободу свого народа. — КОМІТЕТ. 02

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ДІМ

217-19 East 6th St., New York.

Українська Театральна Дружина

— поставить —

ЖИДІВКА ВИХРЕСТКА

драма в 5-ох діях Тогобочного

В СУБОТУ, 30. ГРУДНЯ 1922

Початок точно о годині 8.15 вечером.

В НЕДІЛЮ, 31. ГРУДНЯ 1922

КАТЕРИНА

(МУЖИЧКА)

драматичний зразок в 4-ох діях К. І. Винченка-Писанецького.

Початок точно о годині 7.30 вечером.

Участь бере увесь состав дружини.

ТАНЦЮРИСТИ — ХОР.

Режисер Г. Кобзар. Завідатель В. Лазу

Режисер Г. Кобзар.

Хормайстер Д. Садко.

Завідатель В. Лазута.

Наші представлення зачинаються що суботи о годині 8.15 вечером, а в кожду неділю о год. 7.30 вечером, щоб штука скінчилась раньше і тим дати час на спочинок нашим гостям. Запрошується являтися на наші представлення ТОЧНО в повище означенім часі. 02-03

Заряд У. Т. Дружини.

СЕ Й ТЕ.

БОЛЬШЕВИЦЬКА МАТЕМАТИКА.

Після большевицьких жерел, большевицький папа Ленін мав сказати на четвертім конгресі так званого Третого Інтернаціоналу в Москві такі замітні слова про російського рубля:

„Передусім треба зупинитися на нашій системі та знаменитому російському карбованцю. Знаменитим його можна вважати хочби вже тому, що число сих карбованців перевисшує тепер квадріліони".

Славна Росія! Славний комунізм! Ось чого добився!

ЩО ТАМ ОДНО ЗЕРО?

Казав далі Ленін:

„Я певний, що тут не всі знають, що се значить".

І щоби доказати, що він знає такі річи, яких не всі знають, він каже далі:

„Ми не вважаємо з точки погляду економічної науки сі числа важними. Нулі можна счеркнути".

Як видно, в совєтській Росії науки не зовсім годяться: рахунки кажуть, одно, а „погляди економічної науки" друге: рахунки забороняють мазати нулі на кінці чисел, але після „поглядів економічної науки" зера зерами, і їх мазати можна без шкоди для нікого.

Дивно лише, чому Ленін не зmaже пару зер зі своєї пенсії.

ЛЕГКО ЯК ПО МАСЛІ

Але далі показується, що й з тим мазаннєм зер на основі дозволення „поглядів економічної науки" щось не зовсім така ясна справа, коли Ленін каже:

„Що дійсно, важно, се питаннє устаденя карбованця.

„Над сим питаннєм працюють кращі наші сили".

Значить, після „поглядів економічної науки" зера можна змазати, але, аби їх не змазати і аби все їх не було більше ні менче, на се треба праці „кращих комуністичних сил".

Мусять се бути якісь моцарі „поглядів економічної науки" — ті „кращі наші сили"...

ЗАИКНУВСЯ.

Не можна сказати, що все, що Ленін говорив, була щира неправда. Попадали й слова правди. Ось рідкий примір:

„Тепер я переходжу до нашої соціяльної мети. Найголовнійше се, звичайно, селянство. В 1921. році ми, безперечно, бачили незадоволеннє величезної частини селяньствах".

Такі річи безперечно бачили в 1921. році комуністи. Однак рівночасно по всему світу трубіли, що величезна частина селяньства безперечно дуже вдоволена з большевицького уряду.

Тепер, очевидно, селяни знов вдоволені. Питаннє, коли почуємо з большевицьких губ, що й тепер в 1922. році селяни з них невдоволені.

ЄЩЕ ОДНО ПРИЗНАННЄ ДО БРЕХНІ.

Троха далі Ленін каже:

„Селянські повстання... до 1921. року, так сказатиб, виповняли по береги загальну мапу Росії..."

Значить, „справді" большевицькі агенти за московські охлапи писали брехні в 1921. році, що в Росії нема повстань. Значить, справді правдою те, що говорили „контрареволюціонери" про невстаючі повстання на всему просторі большевицького царства.

Хоч спізнане, але цінне признаннє: воно послужить провідником для сього, як дивитися на будуче на большевицькі славословія про селянські благодеяньствія" під новими московськими кумирами.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА ЯКІ АДРЕСИ ПОСИЛАТИ ЖЕРТВИ ДО ЕВРОПИ?

На запити в сій справі відповідаємо Українцям американським і канадійським, що жертви на поміч українським жертвам війни в Европі, а також українським жовнірам, студентам, збігцям, голодуючим, на українські школи і т. п. слід посилати на такі адреси:

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ:

Для українських жовнірів на адресу: **Dr. Stepan Smal-Stocky, Hotel Imperial, Prague, Czechoslovakia.**

Для українських студентів, що вчаться в українському університеті в Празі, також на тусаму адресу д-ра Стоцького, або на адресу: **Zivnostenska Banka, conto: Ukrainska Akademicna Hromada v C. S. R., Prague, Czechoslovakia.**

Для збігців з України і Галичини: **Ukrainsky Hromadsky Komitet, Serikova 4, Prague III, Czechoslovakia.**

В АВСТРІЇ:

Для українських збігців з Галичини: **Ukrainisches Hilfskomitee, Strozzigasse 32, T. 12, Wien VIII, Austria.**

Для українських студентів: **Ukrainisher Studenten Verein Sitsch, Theresiengasse 13, Wien XVIII, Austria.**

В НІМЕЧЧИНІ:

Для українських студентів: **Verein Ukrainischer Studenten in Deutschland, Berlin-Charlottenburg, Goethestrasse 67a, Germany.**

В ГАЛИЧИНІ:

Для товариств:
Комітет допомоги голодуючій молодіжі;
Фонд українських інвалідів;
Український Фонд военних вдовиць і сиріт;
Краєве Товариство охорони дітий і опіки над молодіжю;
на адресу: **Zemelnyj Bank Hipoteczuyj, Pidwale 7, Lemberg, East Galicia.**

На українські приватні школи: **Ukrainske Pedagogiczne Towarystwo, Rynok 10, Lemberg, East Galicia.**

При пересилці гроший (доляровими дрефтами) треба все посилати листи і в них написати, на яку ціль призначена жертва.

Сей виказ містити-мемо від часу до часу у „Свободі".

Наших земляків в Европі просимо подати нам зміни або доповнення в сих адресах.

ПОДЯКА.

Я низше підписана складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за так скоро виплаченнє 1000 долярів посмертного по моїм мужу Дмитрі Ганківськім, котрий помер дня 23. падолиста с. р., оставивши мене вдовою і 7 дрібненьких діточок сиротами. Також сердечно дякую і місцевому Урядови, котрий приєднав Покійного до У. Н. Союза і цілому братству св. о. Николая, 183 від. У. Н. С., що взяло участь в його похороні. Я желаю У. Н. Союзови, щоби число його членів подвоїлось, бо се найліпша організація для Українців в Америці. Сердечне спасибіг! — **Катерина Ганківська**, членкиня У. Н. Союза.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КЛІВЛЕНД, О. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 102 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 3. годині попол. в понеділок, 1. січня в церковній гали під ч. 2280 Вест 7-ма ул. На порядку нарад уряд здасть справозданнє з минувшого року, відтак наступить вибір нового уряду на рік 1923. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — И. Сенчина, предс.; К. Стадник, секр.

ЮНҐСТАВН, О. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140 повідомляє, що річний мітинг відбудеться о 1. годині пополудні в неділю, 21. січня в церковній гали під ч. 526 Вест Райен Евеню. Буде вибір нового уряду. Всі члени мають явитись. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — В. Терлецький, предс.; Ф. Нановський, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. Вільність в Америці, від. 172, повідомляє своїх членів, що річний мітинг відбудеться 30. грудня в Укр. Нар. Домі, 247 Іст 6-та ул. Неявившийся член заплатить 1 дол. кари. Кождий член мусить явитись. Початок мітингу точно о годині 7.30. вечер.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Тов. Запорожська Січ, від. 206 подає до відома своїм місцевим і позамісцевим членам, що річний мітинг відбудеться в неділю, 31. грудня, о годині 1.30 пополудни на гали де звичайно. На сей мітинг має явитись кождий член, бо старий уряд здасть своє діловодство з цілого року, а контрольна комісія здасть свій звіт. Будесь приниматн нових членів до товариства і до У. Н. Союза без вступного. Користайте з тої нагоди, бо такої скоро не буде. Впишіть свої жінки і діти, бо тепер маєте добру нагоду. Заразом подаєсь до відома, що вибрано слідуючий уряд на 1923 рік: М. И. Бардачевський, предс.; з. пр. А. Швець; касієр Н. Вецаль; з. кас. М. Самборський; В. Бурак, фін. секр.; М. Яцишин, рек. секр.; тростісн: М. Чагарин, І. Тепер і Я. Шаравара; доглядачі хорих: А. Гурняк, В. Кучерявка, Т. Турецький, І. Затонський; дверники: Й. Герман і К. Ходоровський; прапорщики: М. Боднар і П. Куцярський; мировий судія: М. Бойко; кошовий Д. Лукиник. — М. И. Бардачевський, предс.; М. Чагарин, кас.; Я. Шаравара, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що річний мітинг відбудеться в суботу, 30. грудня. Початок мітингу о годині 7-мій вечером в гали Народного Дому під ч. 72 Морріс стр. Обовязком кождого члена є прибути на річний мітинг і вислухати справоздання урядників за цілий 1922 рік, а відтак вибрати новий уряд на слідуючий рік 1923. Понеже У. Н. Союз приймає нових членів і дітий членів без вступного в місяцю, грудни, січни і лютім 1923 р., то обовязком кождого члена є подбати о нових членів. Кождий член отримає календар У. Н. Союза на річнім мітингу. — А. Онисик, секр.

ЯК ЗАМУЖНІ ЖІНКИ МОЖУТЬ ДІСТАТИ АМЕРИКАНСЬКЕ ГОРОЖАНСТВО

По закону з 22-го вересня 1922-го року жінка чужинка, яка після того дня іде заміж за американського горожанина, тим самим не стає ще американською горожнкою, так як доси було, але лишається підданою тої держави, до якої доси належала. Так само коли чоловік натуралізується (приймає горожанство Злучених Держав), на горожанство жінки воно не має впливу; коли вона й хоче бути американською горожанкою, так мусить сама поватись о горожанство і окремо натуралізуватись. Справа легша для неї лиш о стільки, що не потребує „перших паперів" і вистаричть для неї рік побуту в Америці. Одначе мусить мати „посвідку приїзду" (сиртифікат оф арайвил) на яку нераз треба чекати пять або шість місяців, мусить внести поданне о горожанство і мусить чекати знов три місяці на вирішенне подання і признаннє повних горожанських прав.

Звичайно коли чоловік хоче бути американським горожанином, то й жінка хоче мати горожанство в тій самій державі і чекати на його наперед шість місяців, поки дістане посвідку приїзду, і потім ще три місяці може бути невигідно. Ту задержку можна одначе вининути, коли женщина чужинка, яка збирається йти заміж за американського горожанина або якої чоловік вже подався о американське горожанство, заздалегідь, на скільки місяців перед вінчаннєм чи то перед натуралізацією чоловіка, внесе подаиє о посвідку приїзду. Значить, чужинець, котрий приймає американське горожанство і хоче, щоб його жінка була теж американською горожанкою, повинен шість місяців наперед піти до натуралізаційного бюро і виповнити поданнє о посвідку приїзду для своєї жінки. І як тільки він вже натуралізувався (дістав горожанські папери), може зараз піти з жінкою до суду і внести її поданнє о горожанство. Воно буде вирішене через три місяці і таким способом жінка дістане горожанство лише три місяці пізнійше як чоловік.

ЗЇЗД ДІЯЧІВ ОСВІТИ В РОСІЇ

На засіданню дня 24. листопада зїздом працьовників освіти в Москві по докладну Луначарського приняти резолюцію такого змісту; „констатуючи катастрофальний стан народньої освіти і безвихідне становище працовників освіти, викликане відсутністю міцної матеріяльної бази; зїзд звертає увагу десятого загально російського зїзду совітів на необхідність спинити дальшу руїну школи й постепенно перейти до наступу на фронті освіти. Засобами для утворення бази зїзд уважає піднесення частини намкомосвіти в державному буджеті, забронування в місцевому буджеті для освіти не менш 90 процент, тимчасове заведення плати в школі 1-го і 2-го ступнів з повним забезпеченням інтересів найбіднійших верств, тимчасові договори з сільською людністю про удержання шкіл і допущення приватної і громадської ініціятиви. Для підготовки працьовників освіти потрібно утворити при наркомосвіті великий культурний фонд".

БЕЗРОБІТТЯ В МОСКВІ

По даним московської біржі праці на першого грудня було 48.014 безробітних, на 16. груд. 52.364 безробітних; найбільша кількість безробітних була поміж совітськими служачими й некваліфікованими робітниками.

БОГДАН ЛЕПКИЙ.

УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА ПЕРЕД КОТЛЯРЕВСЬКИМ

(2)

Упадок Царгороду і винайдення друкарської штуки зазначується помітним наближенням української літератури до Західної Европи. Перші українсько-славянські друки являються в Кракові з друкарні Швайпольда Фіоля (1491—1493), заходами і коштом князя Константина Острожського. Року 1574 надруковано у Львові „Апостол", а 1580 в Острозі знамениту „Біблію Острожську", архитвір друкарської штуки. Повстають друкарні в Крилосі, в Угерцях, Луцьку, Кутеіні, Довгополі, Чернигові, навіть по деяких селах.

Реформація і боротьба католицизму з реформацією та православем скріпляють духову творчість. Українська молодіж учиться на заграничних університетах, привозить до краю здобутки европейської науки, починається культурно-національна трагедія. Батьки не розуміють синів. Батьки стоять кріпко при старій консервативній вірі, сини переймаються новими теоріями про будову світа, про права одиниці, про устрій держави.

Ця трагедія кінчиться апостазією молодого покоління від старої церкви, а навіть часто-густо від рідної нації, бо оба ті поняття звязувано тоді тісно з собою.

Щоб зарадити лиху деякі українські владити рішаються на ризиковний крок, на унію з Римом (1596). Це й дає почин до оживленої полемічної літератури між православними а уніятами. Виринає ціла група письменників полемістів, як Герасим Смотрицький, Василь Суражський, Мелетій Смотрицький, Юрій Рогатинець, Іпатій Потій, Єлисей Плетенецький, Касіян Сакович, Захарій Копистинський, Стефан Плетенецький, Йов Борецький, Кирило Ставровецький, Сильвестер Косів і другі. Одні з них завзято обороняють православія, другі заступаються за унію, а всі стараються здобути як найбільше всестороннього знаття, як конечного оружжя в цій релігійно-культурній боротьбі. Витворюється тип українського енциклопедиста являються граматики, словники, історії церкви і т. д.

Визначнійші твори з цеї полемічної літератури це Бронського „Апокрізіс" (проти унії), Смотрицького „Тренос" (плач по втраті українських родів), Рогатинця знаменита „Пересторога", і Потія „Унія" (проти православія).

Метелій Смотрицький, Юрій Рогатинець, Іпатій Потій і Сильвестер Косів, це найбільш таланoвиті й найбільше енергічні постаті в тій великій плеяді. Осторонь стоїть Галичанин Іван Вишенський, чернець з другої половини XVI століття, автор дуже талановитих проповідей і енергічних посланій, аскет-демократ, оборонець православія, котрий стару віру вважав кріпостю народною для оборони рідного народу перед офензивою новини і чужини. Ці послання слав він з далекої гори Атос і вони перeняті не лиш релігійним фанатизмом, але й горячою любовю рідного краю і народу. Видно в них чималий літературний талант, котрий пішов на службу тодішних релігійних питань.

Найбільшим меценатом української культури являється в тих часах поруч князів Острожських і Хоткевичів, славний митрополит Петро Могила, котрий студіював у Парижу, служив у війску, брав участь у битві під Хотином, а ставши митрополитом зреформував київську Академію на зразок заграничних університетів, вивінував її богато і написав декілька цінних творів.

Крім Київської Академії була ще академія в Острозі (коло р. 1570) і дуже добра школа Ставропигійського брацтва у Львові, та чимало всяких других шкіл нищого типу. Чималу просвітно-культурну ролю грали тоді брацтва, з котрих найвище стояло ставропигійське у Львові. Вони піклувалися церквами, школами, друкарнями, приютами для хорих, старців і дітий та обстоювали права українських міщан у боротьбі з Поляками.

Школам завдячуємо початки українського театру, особливо інтермедії (перша виставлена у Львові 1619 р.), котрі давали живі побутові картинки, заправлені злобою дня. Згодом до театру входить поважний релігійний та патріотично-панигіричний елемент.

Ціла та література висуває на перший плян релігійне питання. Але це питання було тісно звязане з питанням національно-суспільним і тому від неї віє життям, а не сухою догматичностю, і томуто історикови літератури не важко дошукатися майже в кожнім творі суто національного характеру.

Писана вона, як не важко догадатися, стилем науковим, але й тут народня мова добуває собі чимраз більші права.

Козацький період (XVI і XVII століття) висуває чимраз більше на перед національний елемент. Народня творчість дає незрівнану „Народню думу", гідну стати поруч національних епопей світової літератури, в театрі являються патріотичні драми, Козацькі хроніки, (Леонтія Боболинського, Теодозія Ситановича, „Синопсіс" Гізеля, літопись Самовидця і Величка): спроваджують велику силу живого, актуального матеріялу і визначуються часто-густо справжньою поетичною красою та літературним хистом.

Не меньше цінними являються мемуари Евлашевського і Балика, а на затрачені спомини Самійла Зорки, покликується Величко, як на одно з перворядних джерел.

Письменники XVII століття, як: Галятовський, Радивиловський, Баранович, Шумлянський і Максимович це люде з академічним образованнєм, які визначуються чималим літературним інтересом. Українська література починає впливати на російську (Славинецький, Сатіянович, Тупало, Теофан Прокопович і Теофан Трофимович), за що Росія згодом заплатить Україні всілякими заборонами українського слова, ріжними цензурами й иншими переслідуваннями. І не тільки російську, але й польську літературу збогачують Українці своїми працями (Смотрицький, Могила, Баранович, Яворський, Орлик, Армашенко), деякі пишуть теж латинською мовою, яка тоді все ще вважалася загальною літературно-науковою мовою.

Пановання гетьмана Мазепи (1689-1709) зазначилися великим оживленням культури на Україні. Число студентів київської Академії зросло до 1200 душ, повстали колеґії в Чернигові, Переяславлі, Харкові, ціла Україна покрилася густою сіткою всякого типу шкіл. Чимало молодіжи їздить за границю, особливо до німецьких університетів; архітектура, графіка, театр і музика входять у нову добу свого високого розвитку. Українськи барок часів Мазепи, це найкращий барок в Европі.

Після полтавської битви (р. 1709) політична катастрофа спричинює занепад української культури.

Російський уряд забороняє друкувати українські книжки (1720 р.), спеціяльними розпорядженнями припиняються виклади українською мовою в Київській Академії і в инших українських школах, священникам приказують російщити церковне богослуження і українська мова криється під селянську стріху, бо навіть по старих українських аристократичних домах уступає вона місце чужій, московській, а згодом і французькій. В половині XVIII століття українські літературні твори стають чимсь ніби забороненим, апокрифічним, як читає обмежений круг любителів рідного слова тайки і тільки у відписах.

Деякі письменники, як: Горка, Лащинський, Довгалевський, Лавровський, а навіть відомий архиепископ Георгій Кониський ідуть на компроміс, пишуть мовою у якій помітні численні російські елементи.

Отсі переслідування російського уряду зморозили розвиток української літератури, саме тоді, коли вона після війн Б. Хмельницького і руїни, та під впливом відродження в часах Мазепи, набрала нових елементів, більш життєвих соків, робилася більш світською, а не виключно церковною і виявляла чимало свідомости національної.

З таких авторів, як: Зіновієв, Заруцький, Климковський, Некрашевич, Танський, серед сприятливих умов могли вийти гарні письменники.

Як свого роду заборонений овоч ходила зрук до рук „Історія Русов" українського пана, Григорія Полетики (1725-1784), котрий обороняв ідею самостійности, величав гетьманщину і не перебираючи в способах виступав проти польонізації і русифікації України.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".